

Betreft: evenredig bereik diverse groepen door laagdrempelige opvoed- en opgroeisteun in relatie tot artikel 2.8 en prestatiegegevens

Toelichting: Wij adviseren de opname van prestatie-indicatoren van gemeenten over het bereik en de kwaliteit van opvoed- en opgroeiondersteuning, met etniciteit als cliëntkenmerk, in het kader van de horizontale verantwoording door gemeenten.

Doel van de stelselwijziging jeugd is: meer preventie en vroegtijdige ondersteuning, meer uitgaan van de eigen kracht van jeugdigen, hun ouders en de informele netwerken rondom het gezin, minder snel problemen medicaliseren, betere samenwerking rond gezinnen en integrale hulp op maat. Gemeenten krijgen hierin de regierol. Wij onderschrijven deze inzet van harte. Belangrijk hierbij is dat alle kinderen en gezinnen bereikt worden en ondersteuning op maat krijgen, ongeacht hun specifieke achtergrond en kenmerken. Het beleid van overheden en instellingen heeft tot nu toe niet geleid tot een evenredig bereik en effect van voorzieningen onder migrantengezinnen: jeugdigen en gezinnen van niet-westerse herkomst zijn ondervertegenwoordigd in de lichtere vormen van opvoed- en ontwikkelingsondersteuning, terwijl zij zijn oververtegenwoordigd in de zwaardere vormen van hulpverlening. Dit blijkt nog eens uit het recente rapport van de Gezondheidsraad *Psychische gezondheid en zorggebruik van migrantenjeugd, dat ook laat zien dat de kennis over de psychische gezondheid van migrantenkinderen gebrekkig is.*

Tot nog toe is de Rijksoverheid er dus onvoldoende in geslaagd om het onderwerp breed op de agenda van gemeenten, de branche en instellingen te krijgen, aldus het adviesrapport van het Verwey-Jonker Instituut (zie de link onderaan deze reactie). Het initiatief tot het realiseren van diversiteitsbeleid ligt bij gemeenten, de branche en instellingen. De Jeugdwet dient aangegrepen te worden om deze partijen sterker dan nu hierop te sturen. Het Rijk draagt immers in de nieuwe jeugdwet de systeemverantwoordelijkheid voor het hele stelsel van jeugdzorg: het toezien op de realisatie van de doelen zoals beoogd met de wet. Een van de uitgangspunten van de wet is dat jeugdigen en hun ouders die ondersteuning behoeven ook bereikt worden en kwalitatief voldoende ondersteund worden. Dit betekent dat maatwerk nodig is. Dat maatwerk impliceert dat rekening wordt gehouden met specifieke kenmerken van cliënten.

Die sterkere sturing kan vorm krijgen door beïnvloeding van het gedrag van gemeenten. Het aanknopingspunt voor sturing door het Rijk ligt in het voornemen om, analoog aan de Wmo, de horizontale verantwoording in gemeenten te versterken. In de concept-Jeugdwet wordt in artikel 2.8 gesproken over de jaarlijkse rapportage door gemeenten over de door burgers ervaren kwaliteit van de jeugdhulp. Artikel 2.8 stelt voorts dat er bij ministeriële regeling nadere regels worden gesteld over de inrichting van dit ervaringsonderzoek. Het verdient naar onze mening sterke aanbeveling om in deze regels op te nemen dat in het onderzoek de etniciteit van respondenten wordt bevraagd, zodat gemeenten zicht hebben op het bereik van de jeugdhulp onder diverse groepen, uitgesplitst naar type jeugdhulp, en op de door deze groepen ervaren kwaliteit. In het voornoemde adviesrapport wordt toegelicht dat registratie van etniciteit in jeugdzorginstellingen onder voorwaarden, waaronder die van herhaalde toetsing, mogelijk is.

In de Memorie van Toelichting (p.13) staat dat gemeenten verplicht worden om een beperkt aantal indicatoren over de resultaten van het beleid te publiceren. Deze indicatoren zien we verder in het wetsvoorstel niet terug. Dat vinden wij een gemiste kans. Een goed gekozen set prestatie-indicatoren zou een wezenlijke bijdrage kunnen leveren aan het proces van

horizontale verantwoording. Voor de keuze van door de Centra voor Jeugd en Gezin aan te leveren prestatiegegevens zou aangehaakt kunnen worden bij de al ontwikkelde prestatie-indicatoren voor gemeentelijke voorzieningen voor laagdrempelige opvoed- en opgroei steun, zoals de CJG's (zie Van Yperen en Van der Steenhoven, *Toets basisset CJG-indicatoren, NJI, 2011*). *Een toe te voegen prestatie-indicator betreft dan, zo adviseren wij, het bereik van specifieke vormen van opvoed- en opgroei ondersteuning, waarbij etniciteit als cliëntkenmerk wordt meegenomen. Toepassing van het onderscheid naar de vijf gemeentelijke taken zoals opgenomen in de Wmo en het Basismodel CJG zou daarbij een waardevol inzicht bieden in de geleverde prestaties.*

We willen expliciet stellen dat dergelijke eisen aan gemeenten geformuleerd moeten worden als ondersteunend aan het beleid van gemeenten, dus in het kader van het versterken van de horizontale verantwoording. Het doel is nadrukkelijk niet om gemeenten verantwoording af te laten leggen aan het Rijk. De veronderstelling is dat deze vorm van horizontale verantwoording gemeenten stimuleert om in hun afspraken met instellingen aandacht te besteden aan de effecten en resultaten van hun (voor alle burgers bedoelde) inzet. Gemeenten worden aangespoord in hun inkoopcontracten, subsidiebeschikkingen of -overeenkomsten *eisen te formuleren over het bereik onder migranten, rekening houdend met de bevolkingssamenstelling, en over de kwaliteit die aan deze groepen geleverd wordt. Een gevaar van het sturen op (met name) bereik en ook kwaliteit is dat instellingen proberen te voldoen aan de afspraken door in zetten op het zogenaamde 'laaghangende fruit'. Het is daarom zaak om inzicht te hebben in de groepen die niet bereikt worden. In ieder geval draagt deze sturing eraan bij dat het thema op de gemeentelijke beleidsagenda komt.*

Overigens: naast deze sturing op het monitoren van effecten en resultaten door gemeenten denken we dat het Rijk en andere landelijke partijen onverminderd moeten investeren in de bewustwording van het probleem, het op de agenda brengen van de thema's evenredig bereik en kwaliteit. Het blijft van belang, ook om draagvlak te verkrijgen voor de zojuist bepleite monitoring van bereik en kwaliteit onder migranten. Ook het inzichtelijk maken van effectieve vormen van gemeentelijke aansturing kan gemeenten ondersteunen in het realiseren van toegankelijkheid en effectiviteit van voorzieningen voor alle jeugdigen en gezinnen, ongeacht hun specifieke kenmerken.

Bron: Deze reactie is gebaseerd op het onlangs verschenen rapport 'Divers gestuurd. Advies tot verankering van maatwerk in de zorg voor jeugd', uitgevoerd door het Verwey-Jonker Instituut in het kader van het ZonMw-programma Diversiteit in het jeugdbeleid. Zie http://www.verwey-jonker.nl/doc/jeugd/Divers_gestuurd_2791_web.pdf